

ment, i que apareix primer en els derivats *renglera*, *rengla* i *arrencj(er)ar*, nasqué per repercussió de la *r*, ajudada per la influència de *regla* i *regló* 'línia d'escriptura etc.', que vénen del ll. *rēgŭla* □ 1.ª doc.: si segle XIII

«--- Havíem propòsit de conquerir Múrcia, e --- en lo dia de la batayla, --- volíem anar a la davantera, a nostres fiyls; e anam là ab un cavaller e --- dixem-los: ---Fiyls, --- en tal manera fets vuy de feyt d'armes, que tot lo món diga ---. E puys tornam a nostra re-
raguarda, e quant fom tornats al *rench*, dix En Bng de Vilanova: ---Cavallers de Cathalunya --- huy és mes-
ter que tal cosa façam que ---», Jaume I (Ag., § 428, 435.4f.). «Si tu, fill, entres en paradís --- devant N. Sr. Déu J. Chr., veuràs, fill, estar N. D. Sta. Maria, e veuràs professó e *rencs* de tots los àngels, arcàngels, mar-
tire, prophetes, vèrgens ---», Lluïl (*Do Pu*, § 100, Glii, 285 3f.); «en l'autre seggle, Sényer, --- avets vós ordonats *rencs* de sants: en los uns estaran los àngels e en los altres los ---», id. *Li. de Contempl*, § 59; *Li. del Gentil*, pp. 181, 214.

És probable que eventualment quedés alguna cosa de la noció de 'renglera circular', pròpia del germànic, en els exemples del Paradís lullà; com certament n'hi ha més d'un cop quan es tracta dels torneigs i justes cavalleresques: «D'aquell covent / --- / los tancadós / e los gafets / huy són desfets, / --- / res no s'hi tanc-
ca; / --- / dintre s'hi justa / e corren puntes; / de galans juntes / s'hi para *renc* / ---»; «per ella tenc / un gentil *renc*: / los armaments / e paraments, / tot, manlevat; / hac ben justat / ---»; «per incident / me vull lunyar, / foraviar / un poc del *renc*, / saltar entenc / fora / cavat / ---», JRoig (*Spill*, 7407, 1130, 14607); «--- / Per vós conec tot lo delit de viure / --- / Mal consellat, mon cors volc pendre lança, / e pie de por, ab ses armes volc noure; / mas pres consell que les tornàs al foure / --- /: dolga's tothom com yo bé no atenc, / no s dolga algú de mon terrible mal: / null junyidor no féu encontre tal / d'on fos content com yo, veent lo *renc*», Ausiàs (Lx, 4b).

També acaba per designar l'indret mateix on es feia el torneig. «Tirant --- descalsà s les calses e çabates, e aquella calsa e çabata ab què havia tocat a la Prince-
ssa --- féu la molt ricament brodar ---; e lo dia del *renc* se calsà la calsa e la çabata: e tots quants hi havia ---
staven admirats de la gran singularitat de les pedres ---», JoMartorell (Ag. II, 372.1); en el capítol que dedica a les coses de cavalls OPou: «lo lloc de on hixen per córrer, o lo *renc*: carceres» (*ThPu*, 36). «Lo dit die, per festejar e dar delit e favor a la venuda del --- comte de Foix, se tenc *renc* de júnyer a la plaça del Born» a. 1454 (*Ardits* II, 218).

Després de l'Edat Mitjana no morí el mot ni en aquesta forma, si bé ara aquesta està completament oblidada en el català central, i en general a la llengua
ciutadana de pertot; ben cert que des del segle passat almenys era ben morta a Bna., per més que la llegim en Pons i Mass.: «enfilant-se per encanyissats, *rencs* de parres servian com de dossier» (*La Colla del Carrer* VI, 59); però, encara que fos barceloní i en aquest pri-
mer llibre ens conti els seus records de l'adolescència ciutadana, tinguem present que aviat va freqüentar l'Alta Segarra (que tant descriu en *Trescant p l Serres*) i hi enriqué molt el seu vocabulari.

En canvi l'he sentit ben vigorós en moltes zones rurals, Catalunya endins, sobretot en cat. occid., a la part pirinenca, i de Lleida al S, SE. i SO, així com en el Maestrat, Moll diu que fins a Camprodon, la Conca de Tremp i a Mall. Sovint aplicat a cases: «aquet *rēn* de cases ---» les d'un costat de carrer, a l'Alt Pallars (Tavascan, 1934); «escampat pel terme no hi ha cap *rēn* de cases» Bassella 1957; «n'hi ha un *rēn* de masets» Castellfort, «a l'exida de Cālg hi ha un *rēn* d'eres» Cervera d. Ma; «prop del riu n'hi ha un *rēn* d'estaques» Sorita (1961).

Al llarg dels Pirineus, potser sense interrupció fins a mar, almenys en la franja Nord del català oriental i pel Rosselló, on m'enumeraven els indrets a *rēns*, p ex, a Argelers (entenen sèries de N a S, i avançant cap a l'O.), 1959. Molt comuna és l'especialització en les rengleres d'olivers, quan ens acostem a l'Ebre: *un rēn d'aullivés* en el Priorat (La Figuera, Vilella Baixa), *un rēn* en el Baix Segre (Aitona, Seròs), 1935-6; i així continua delà el gran riu i pel Maestrat fins a mar *lo rēn* de Capicorb, a la costa d'Alcalà de Xivert (1961). A Mallorca consta a la capital, almenys en el sentit de 'passadís, amb barrera de ferro a cada banda, que anava del chor a l'altar major de la Seu' (Moll).

També s'ha mantingut més en les locucions adverbiales locatives: «totes aquestes masies vénen *de rēn*» Pinós de Sols 1964; «estos dos pobles mos vénen *de rēn*» el Soleràs (1936), «en diuen Font de Tomàs però hi ha 5 o 6 fonts *de rēn*» Gósol, 1964; o sigui, sempre, un darrer l'altre. I també s'estén al temps o altres nocions: li vai tirà sis tiros *de rēn*, un caçador, a la Torre de l'Espanyol; «*de renc a renc*: de part a part» entén el castellanenc Borràs i Jarque (*BSCC* XIV, 281).

Més conegut, i estereotipat, que enlloc, l'adverbi provençal modern *a-de-reng*: «*a-de-reng* bevem la coupo que nous ven di Catalan ---»; si bé també més enllà del límit de les dues llengües de França, l'usaren poetes de *La Pléiade*, en aquell S. XVI que tant mirà cap al Mediterrani: «Ainsi voit l'on, en un ruisseau coulant, / sans fin l'une eau après l'autre roulant, / et tout de rang, d'un éternel conduit, / l'une suit l'autre, et l'une l'autre fuit», versos de La Boétie que encisaven el seu amic Montaigne (*Essais* III, xii, p. 312). Potser, almenys a Provença, hi ha ajudat una confusió amb un *a-ré*=cat. *arreu* (cf. prov. *proun*=cat. *prou*).

Però tant se val, la llengua moderna civil ha superposat a això les formes amb *-l-*, com ja s'adonà, a la fi del S. XVII, Lacav.. on no trobem més que. «*rengla*, seguiment de coses *arrencglades*: ordo, series --- vàries *rengles* de arbres ---, *rengla* de arbres plantats en dreia línia ---, plantava una *rengla* de ceps de vinya i després una *rengla* de oliveres». Com a femení el trobem en escr. del S. XIX inicial o de llenguatge més conservador: «El Clot consisteix ab una *rengla* de cases, moltes de noves y algunes pintades, tenint al devant la